

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Dowód z opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego w postępowaniu cywilnym”

Dowód z opinii biegłego jest jednym z najważniejszych, a zarazem najciekawszych dowodów w postępowaniu cywilnym. Świadczy o tym bogata literatura oraz orzecznictwo dotyczące właściwie każdego aspektu jego przeprowadzania. Zazwyczaj na jego marginesie poruszane jest zagadnienie dowodu z opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego, który stanowi jego odmianę. Spowodowane jest to tym, że sądy cywilne stosunkowo rzadko dopuszczają dowód z jego opinii. Niemniej, co zostało wykazane w niniejszej dysertacji nie oznacza to że jego analiza jest zbyteczna, w szczególności, że wiele kwestii go dotyczących wciąż budzi liczne wątpliwości. Związane jest to przede wszystkim z brakiem kompleksowego uregulowania przedmiotowego środka dowodowego. Abstrahując od powyższego, można się spodziewać, że ze względu na stały rozwój nauki oraz techniki, dowód ten będzie coraz częściej dopuszczany w postępowaniu cywilnym.

W dysertacji postawiono cztery cele badawcze, które zostały zrealizowane w czterech rozdziałach. Składa się ona ponadto ze wstępu, zakończenia oraz bibliografii.

Pierwszym celem było ustalenie definicji instytutu naukowego oraz naukowo-badawczego. Zagadnieniu temu został poświęcony rozdział pierwszy. Było to niezbędne do określenia, jakie konkretne podmioty mogą wydawać opinie w postępowaniu cywilnym. W rozdziale tym dokonano analizy pojęć „instytut naukowy” oraz „instytut naukowo-badawczy”. Podkreślono, że pojęcie instytutu naukowo-badawczego ma – na gruncie k.p.c. – autonomiczne znaczenie. Zwrócono również uwagę na status Opiniodawczych Zespołów Sądowych Specjalistów, oraz rozważono, czy są one instytutami naukowo-badawczymi. Wskazano również, które podmioty najczęściej wydają opinię jako instytutu naukowo-badawcze. W rezultacie przedstawiono definicję instytutu naukowo-badawczego.

Kolejnym celem – zrealizowanym w rozdziale drugim – było ustalenie zasad dopuszczania dowodu z opinii instytutu naukowo-badawczego. Przepisy regulujące tę kwestię odnoszą się do biegłych indywidualnych, a więc osób fizycznych. Zastosowanie ich do instytutu naukowo-badawczego, który jest jednostką organizacyjną budzi uzasadnione wątpliwości. W pierwszej kolejności określono przesłanki dopuszczenia tego środka dowodowego, w tym rozważono, czy sąd – w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych – obligatoryjnie, z urzędu, powinien dopuścić dowód z opinii instytutu naukowo-badawczego. Omówiono przy tym przypadki obligatoryjnego dopuszczenia dowodu z opinii

biegłego. Zbadano, czy wówczas dopuszczalne jest zwrócenie się przez sąd do instytutu naukowo-badawczego. Rozważono ponadto, czy zakaz kumulacji ról procesowych świadka oraz biegłego dotyczy również instytutu naukowo-badawczego. W dalszej części rozdziału skupiono się na omówieniu wymogów wniosku o dopuszczeniu dowodu z opinii instytutu naukowo-badawczego oraz postanowienia dowodowego.

Trzecim celem było kompleksowe scharakteryzowanie sytuacji procesowej instytutu naukowo-badawczego oraz jego pracowników. Zagadnieniu temu został poświęcony rozdział trzeci. W pierwszej kolejności rozważono, kto może być uznany za pracownika instytutu, i czy osoby te mają status biegłych. Następnie dokonano analizy, które z praw i obowiązków procesowych biegłych odnoszą się do instytutu naukowo-badawczego oraz jego pracowników. W konsekwencji rozważono również, czy instytut naukowo-badawczy oraz jego pracownicy mogą być ukarani grzywną. W dalszej części rozdziału wyjaśniono, jak instytucja wyłączenia biegłego ma zastosowanie do instytutu naukowo-badawczego oraz jego pracowników. Przystudowano również zagadnienia wpływu likwidacji oraz przekształcenia instytutu na jego sytuację procesową. Rozważono przy tym sytuację podmiotów, które najczęściej wydają opinie jako instytuty naukowo-badawcze. W ostatniej części rozdziału dokonano analizy odpowiedzialności karnej oraz cywilnej instytutu naukowo-badawczego oraz jego pracowników.

Ostatnim celem było ustalenie wymogów stawianym opinii instytutu naukowo-badawczego oraz określenie kryteriów jej oceny przez sąd. Zagadnieniu temu został poświęcony rozdział czwarty. W pierwszej kolejności przedstawiono proces przygotowania opinii przez instytut naukowo-badawczy. Następnie dokonano analizy charakteru opinii instytutu naukowo-badawczego. Rozważono, czy opinia instytutu naukowo-badawczego przedstawia poglądy pracowników instytutu wyznaczonych do jej sporządzenia, czy też instytutu jako ciała zbiorowego. W oparciu o dokonane ustalenia omówiono wymogi jakie powinna spełniać opinia instytutu naukowo-badawczego. Zwrócono uwagę, na szczególną rolę podpisu opinii przez jej autorów. W dalszej kolejności zbadano, czy instytut naukowo-badawczy może wydać opinie łączną. W ostatniej części rozdziału omówiono zagadnienie kontroli opinii instytutu naukowo-badawczego przez sąd oraz usuwania jej wadliwości. Poruszono przy tym problem oceny opinii instytutu naukowo-badawczego jako dowodu naukowego.

Rezultatem przeprowadzonych badań było nie tylko sformułowanie wniosków *de lege ferenda*, których uwzględnienie skutkowałoby rozwiązaniem istniejących wątpliwości dotyczących dowodu z opinii instytutu naukowo-badawczego, ale również dokonanie takiej

wykładni obecnie obowiązujących przepisów, która najpełniej przyczyni się do rzetelności postępowania dowodowego.